

Sylvia Plath: ser vertical

La traductora i poeta Montserrat Abelló fa anys que es dedica a l'obra de Sylvia Plath • 'Sóc vertical. Obra poètica 1960-1963', publicada per Proa, culmina la traducció que Abelló ha fet al català de l'obra de la poeta de Boston • Vicenç Llorca

Poesia

Sóc vertical. Obra poètica 1960-1963

Sylvia Plath
Traducció de Montserrat Abelló
Proa. Barcelona, 2006

Resulta curiós constatar com els paisatges es relacionen amb la poesia. En bona mesura, són part de la seva ànima, és a dir, constitueixen el sentit més pregon de la metàfora que el poeta projecta sobre el món. En aquest sentit, en obrir el volum de poesia de la bostoniana Sylvia Plath –titulat bellament i encertadament *Sóc vertical* per la traductora i poeta Montserrat Abelló– no podem deixar de pensar en la imatge de les masses de boscos despulats que poblen l'hivern de Nova Anglaterra, fent evident amb la seva verticalitat la distància entre l'horitzontalitat de la terra on vivim i la immensitat del cel que contemplem.

De fet, el títol 'Sóc vertical' pertany al poema inclòs al llibre *Travessant l'aigua*, i comença amb un diàleg adversatiu entre l'enunciat del poema i el primer vers, de manera que assistim a l'espectacle d'un poema construït ja d'entrada des d'una tensió espacial: "SÓC VERTICAL / Però m'estimaria més ser horitzontal". Vet aquí un dels aspectes centrals en la poesia i en la vida de Plath: li agradaria sentir-se integrada a tot el que configura el món, però no posseeix ni la longevitat de l'arbre ni la gosadia de la flor. Aquesta paradoxa revela l'estranyesa humana en el cosmos, que no és cap altra que la de la pròpia existència que, en el cas de Plath, adquireix un caràcter de confessió. Per això afegeix en uns versos memorables: "Aleshores el cel i jo conversem obertament, / i seré útil quan definitivament m'ajegui; / llavors els arbres sí que podran tocar-me, i les flors tindran / temps per a mi". Precisament, Robert Lowell parla d'aquest caràcter de

confessió de la poesia de l'autora en la introducció a l'edició d'*Ariel* que va aparèixer a Nova York el 1965: "Everything in these poems is personal, confessional" ("Tot en aquests poemes és personal, confessional").

Sigui com sigui, l'arquitectura de l'arbre –i de l'arbre a l'hivern– tensa una de les metàfores més poderoses de l'autora. Ho constatem perfectament en un altre poema central, *Arbres d'hivern*, pertanyent al llibre homònim: "No saben res d'avortaments ni de mesquina, / més fidels que les dones, / lleven sense esforçar-s'hi! / Tasten els vents, que no tenen peus, / ben endinsats en la història, / plens d'ales d'altres coses mundanes". Som davant un altre nucli temàtic de la poesia de Plath: la fertilitat, la fertilitat entesa àmpliament com la capacitat d'engendrarment experimentat a partir de la condició humana d'una dona. Ho podem resseguir en aquest intens i, a voltes, esborronador llibre amb què s'enceta el volum *Ariel*.

D'aquesta manera, a *Cançó del matí* escriu sobre la diferenciació entre dos éssers: la mare i el fill que ha donat a llum. L'amor ha fet créixer l'infant: "L'amor et donà corda com un gras rellotge d'or", i el crit del naixement significa trobar el seu lloc en el món: "[...] i el teu crit nu / va ocupar el seu lloc entre els

La poeta Sylvia Plath va néixer l'octubre del 1932 i es va suïcidar el febrer de 1963. SP

elements". Després d'això, s'acaba la dimensió materna: "No sóc pas més la teva mare / que el núvol que destil·la un mirall on reflecteix el seu / lent esvanir-se al grat del vent". Més encara, la poeta no pot evitar en aixecar-se del llit veure's a ella mateixa com un ésser tosc i

ridícul: "Un xiscle i m'alço del llit, vaca feixuga i floral / amb la camisa de dormir victoriana". Quan l'infant obre la boca, la realitat queda presa en les nítides vocals que semblen enlairar-se com globus: "Obres la boca, neta com la d'un gat. El marc de la finestra / clareja i engoleix

fosques estrelles. Aleshores tu assages / el teu grapat de notes; / les clares vocals s'enlairen com globus". D'aquesta manera, podem observar un dels trets estilístics de Sylvia Plath: el teixit d'imatges que ordeix a partir de l'observació del paisatge que l'envolta i que genera associ-

acions metafòriques inesperades i fortes. Assistim al drama d'una ànima que s'expressa amb dolor a la recerca d'ella mateixa. I en aquest desassossec i en aquest viatge interior trobem versos de gran originalitat i bellesa.

Per comprendre el context en què neix aquesta poesia, cal recordar que Plath va ser abandonada el 1962 pel seu marit, el també poeta Ted Hughes, amb qui s'havia casat el 1956 i amb qui havia tingut dos fills: Frieda i Nicholas. La poeta va caure llavors en un fort estat depressiu que la va abocar al suïcidi l'hivern del 1963. Així, i tret del volum de poemes anteriors a aquest període, *Colossus* (1960), la resta de llibres, escrits durant aquest intens període de la seva vida comprès entre el 1960 i el 1963, van aparèixer pòstumament: *Ariel* (1965), *Crossing the Water* (1971), *Winter Trees* (1972), *Sylvia Plath-Collected Poems* (1981, en una edició a càrrec del seu exmarit), i el 2004 la versió restaurada d'*Ariel*, a cura de la seva filla, també poeta, Frida Hughes.

Montserrat Abelló té en compte aquesta darrera edició, ja que afecta l'ordre final dels poemes en el conjunt de l'obra, i culmina així a *Sóc vertical*. Obra poètica 1960-1963 la tasca de traducció que havia donat a conèixer parcialment amb anterioritat: *Winter Trees/Arbres d'hivern* (Edicions del Mall, 1985) i, juntament amb Mireia Mur, *Ariel* (Columna, 1994). Fidel a la seva filosofia de la traducció, Abelló defuig el concepte de versió per assajar un exercici de fidelitat al text tant com li ha estat possible. I, certament, la traducció catalana flueix bé, amb notables encerts i, sobretot, amb la capacitat de ser llegida en veu alta, tal com Plath mateixa volia. El lector té, doncs, l'oportunitat de submergir-se en l'emoivitat d'una poeta que, com escrivia Robert Lowell en el pròleg ja citat, du a terme "l'autobiografia d'una febre". Una febre vertical, d'arbre a l'hivern.

Plath, pura i dura

L'aparició d'aquest magnífic volum gruixut de versions poètiques de gairebé la meitat de l'obra de Sylvia Plath vol dir un munt de coses. Vol dir la persistència i la fidelitat de la traductora, Montserrat Abelló, perquè porta gairebé un quart de segle darrere de la poesia de Plath. Vol dir l'aposta decidida per part d'un editor, Isidor Cònsul, a favor de les versions de poesia, en afegir Plath a la llista de grans autors traduïts després de Iehuda Amikhai i Czeslaw Milosz. Vol dir que en aquest cas la literatura catalana

està en perfecta consonància amb la literatura universal perquè Plath és un valor completament en alça. Vol dir una lliçó en qüestions textuals perquè Abelló ha restituit part de l'obra de Plath segons la segrestada voluntat de l'autora. Vol dir una contribució extraordinària al patrimoni literari de la cultura catalana. Vol dir la injecció d'un fort incentiu creatiu pels poetes catalans dins el sistema literari del país, un incentiu que pot ajudar a superar tant neonoucentisme tou i tant

avantguardisme provincià. Però sobretot la publicació de *Sóc vertical*, aquests 104 poemes escrits a partir del 1960 i que corresponen als poemaris *Ariel*, *Arbres d'hivern* i *Travessant l'aigua*, significa una oportunitat d'or per llegir la gran poeta Sylvia Plath a fons i correctament. Sí, a fons perquè ja va sent hora que deixem enrere lectures reduccionistes i ens adonem d'una vegada que amb Plath estem davant d'un dels referents indiscutibles de poesia contemporània en l'àmbit mundial. Les darreres

tendències dins el terreny de la recepció crítica internacional de l'obra de Plath no fan altra cosa que corroborar aquesta afirmació tan contundent. Sí, correctament tenim la tendència de voler llimar les arestes del discurs de la Plath perquè ens costa digerir les dures veritats que ens dispara. Plath és una poeta de gran autenticitat, com Gottfried Benn i Paul Celan, i no podem neutralitzar el seu missatge brutal a base de titllar-la de débil, d'esclavitzada, de malalta mental.

D. Sam Abrams